

บทที่ 4

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องความแปลกแยกทางการเมืองของชนชั้นกลางในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยให้ความสำคัญแก่การศึกษาชนชั้นกลาง และทำการศึกษาประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ เพื่อให้ทราบว่าภายหลังจากที่สถานการณ์ทางการเมืองไทยเกิดความขัดแย้งรุนแรงแล้ว ความตึงเครียดที่เกิดขึ้นภายหลังความขัดแย้งจนนำไปสู่ความสับสนในตัวเองนั้น ได้ส่งผลให้ชนชั้นกลางเกิดความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองขึ้นหรือไม่ และมีมิติความแปลกแยกทางการเมืองในมิติใด และความแปลกแยกทางการเมืองจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะใด โดยการนำเสนอข้อมูลผลการวิจัยจะแบ่งออกเป็น 3 หัวข้อ ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบ
2. ความแปลกแยกทางการเมือง
3. การมีส่วนร่วมทางการเมือง

4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบ

ในการได้มาซึ่งข้อมูลของผู้ตอบนั้น ผู้วิจัยเริ่มจากการใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงด้านอาชีพก่อนแล้วจึงลงพื้นที่ที่ได้เลือกไว้โดยกำหนดให้กลุ่มตัวอย่างแต่ละคนอยู่ในพื้นที่ที่แตกต่างกันและกระจายกันออกไป จากนั้นจึงใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญโดยการเลือกเวลาที่เหมาะสม แล้วเข้าไปเก็บข้อมูล ทั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์ (interview) ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล 1 ท่าน ใช้เวลาประมาณ 60 นาที และมีการขออนุญาตจดบันทึกภาคสนาม (fieldnote)

ในการสัมภาษณ์นั้น ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน แบ่งเป็นเพศชายจำนวน 10 คน และเป็นเพศหญิงจำนวน 10 คน โดยผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการเลือกแบบบังเอิญแล้วเข้าสอบถามข้อมูลพื้นฐานในเบื้องต้นเพื่อให้ตรงตามคุณสมบัติที่ต้องการ จากนั้นจึงพูดคุยถึงความคิดเห็นในเรื่องทั่วไปเพื่อสร้างความสัมพันธ์แล้วจึงเข้าสู่ประเด็นทางด้านการเมืองเพื่อเก็บข้อมูลซึ่งกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีอายุอยู่ระหว่าง 26-55 ปี แบ่งเป็นผู้ที่จบระดับการศึกษาปริญญาตรีจำนวน 11 คน ผู้ที่กำลังศึกษาต่อระดับปริญญาโทจำนวน 4 คน และผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทจำนวน 5 คน เป็นคนเชียงใหม่โดยกำเนิดจำนวน 14 คน เป็นคนที่เข้ามาอาศัยอยู่ในเชียงใหม่มากกว่า 15 ปี จำนวน 4 คน และเป็นคนที่เข้ามาอาศัยอยู่ในเชียงใหม่น้อยกว่า 15 ปี จำนวน 2 คน กลุ่มตัวอย่างแต่ละคนประกอบอาชีพแตกต่างกันไป ได้แก่ พนักงานบริษัทเอกชน พนักงาน

รัฐวิสาหกิจ ตำรวจ ทหาร ครู อาจารย์ พนักงานมหาวิทยาลัย ค้าขาย เจ้าของธุรกิจ ข้าราชการ และ
กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ทั้งนี้เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ผู้วิจัยจะแทนกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศและลำดับที่ โดยระบุ
เฉพาะระดับการศึกษาและอาชีพ แต่มีเปิดเผยชื่อสกุล ตำแหน่งงานและสถานที่ทำงาน เนื่องจาก
เป็นความประสงค์ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ต้องการความเป็นส่วนตัวเพื่อให้สามารถแสดงความ
คิดเห็นได้อย่างเต็มที่และแท้จริงโดยไม่ต้องกังวลกับประเด็นด้านบรรทัดฐานและความคาดหวัง
ของสังคม ประกอบกับข้อมูลบางประการเป็นเรื่องของทัศนคติและความนิยมส่วนบุคคลซึ่ง
ค่อนข้างเป็นประเด็นที่อ่อนไหว และกลุ่มตัวอย่างไม่ต้องการให้กระทบกับบุคคลรอบข้างหรือผู้
ใกล้ชิด ส่วนผลการวิจัยนั้น ผู้วิจัยจะใช้วิธีอธิบายและแสดงคำตอบโดยใช้เครื่องหมายคำพูดในการ
นำเสนอ เพื่อให้เกิดความน่าสนใจและสามารถมองเห็นภาพได้ง่าย โดยมีการแทนกลุ่มตัวอย่างและ
รายละเอียดผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่างเพศชาย

- ชาย 1: จบการศึกษาระดับปริญญาโท ประกอบอาชีพรับราชการตำรวจ
- ชาย 2: จบการศึกษาระดับปริญญาโท ประกอบอาชีพนักแปล
- ชาย 3: จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพรับราชการตำรวจ
- ชาย 4: จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานธนาคาร
- ชาย 5: กำลังศึกษาระดับต่อปริญญาโท ประกอบอาชีพรับราชการ ตำแหน่งอาจารย์
- ชาย 6: จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพผู้สื่อข่าวท้องถิ่น
- ชาย 7: จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพค้าขาย
- ชาย 8: จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพทหาร
- ชาย 9: จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพอิสระ
- ชาย 10: จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว

กลุ่มตัวอย่างเพศหญิง

- หญิง 1: จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพรับราชการครู
- หญิง 2: จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ
- หญิง 3: จบการศึกษาระดับปริญญาโท ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว
- หญิง 4: จบการศึกษาระดับปริญญาโท ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน
- หญิง 5: กำลังศึกษาระดับต่อปริญญาโท ประกอบอาชีพพนักงานธนาคาร
- หญิง 6: จบการศึกษาระดับปริญญาโท ประกอบอาชีพพนักงานมหาวิทยาลัย ตำแหน่ง
อาจารย์

- หญิง 7: กำลังศึกษาระดับต่อปริญญาโท ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว
- หญิง 8: จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานมหาวิทยาลัย ตำแหน่ง
เลขานุการ
- หญิง 9: กำลังศึกษาระดับต่อปริญญาโท ประกอบอาชีพอิสระ
- หญิง 10: จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ

4.2 ความแปลกแยกทางการเมือง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมและสรุปความหมายของ “ความแปลกแยกทางการเมือง” ว่า หมายถึง พฤติกรรมที่ประชาชนมีความท้อแท้ หรือแยกตัวอันเนื่องมาจากความรู้สึก 4 มิติ ได้แก่ ความรู้สึกไร้อำนาจทางการเมือง ความรู้สึกไร้ความหมายทางการเมือง ความรู้สึกไร้บรรทัดฐานทางการเมือง และความรู้สึกโดดเดี่ยวทางการเมือง ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลกระทบต่อความสนใจทางการเมือง รวมถึงการรับรู้และการมีส่วนร่วมต่างๆ ทางการเมือง เช่น พฤติกรรมที่ประชาชนปฏิเสธที่จะติดตามข่าวสารทางการเมือง ปฏิเสธที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ว่าวิธีการใด ปฏิเสธการปกครองโดยระบอบการปกครองที่ใช้อยู่ในขณะนั้น หรือมีความต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองโดยทันทีทันใด อันเนื่องมาจากความรู้สึกแปลกแยก เป็นต้น โดยจะนำผลจากการวิจัยมาแยกเป็นประเด็น ดังนี้

4.2.1 ความไร้อำนาจทางการเมือง

“ความไร้อำนาจทางการเมือง” หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่เขา/เธอ/มันไม่สามารถมีผลกระทบต่อการกระทำใดๆ ของรัฐบาลได้ หรือเขา/เธอ/มันไม่สามารถมีส่วนเกี่ยวข้องใดๆ กับการจัดสรรทางอำนาจของคุณค่าต่างๆ เพื่อสังคมซึ่งเป็นหัวใจหลักของกระบวนการทางการเมือง ซึ่งทำให้บุคคลนั้นรู้สึกถึงการไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งทางการเมือง ไม่มีการมีตำแหน่งทางการเมือง และไม่สามารถจะมีอิทธิพลใดๆ ต่อการตัดสินใจของกลุ่มผู้นำและกลุ่มผู้แทนในทุกระดับได้ เช่น บุคคลเห็นว่า การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไม่ได้มีผลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาล เป็นต้น ซึ่งในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ใช้ 3 ประเด็นในการสร้างคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ เพื่อวิเคราะห์มิติเรื่องความไร้อำนาจทางการเมือง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประเด็นคำถามที่ 1 เป็นคำถามที่ถามกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความรู้สึกที่คิดว่าหรือเห็นว่าตนเองในฐานะที่เป็นชนชั้นกลางนั้นจะสามารถมีอิทธิพลหรือมีความสำคัญในการที่จะเป็นกลไกหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้หรือไม่ และคิดว่าตนเองสามารถมีบทบาทได้เพียงไหน

จากคำถามนี้ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 18 คน มองว่าตนเองไม่มีหรือแทบจะไม่มีอิทธิพลและความสำคัญใดๆเลยที่จะไปส่งผลกระทบต่อระบบการเมือง โดยให้ความเห็นว่า เป็น

เพราะการเมืองปัจจุบันมีลักษณะของธุรกิจการเมือง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างให้คำจำกัดความว่า เป็นลักษณะของการใช้เงินในการลงทุนเพื่อให้ได้มาซึ่งผลตอบแทนอันได้แก่คะแนนเสียงที่จะทำให้ได้รับการคัดเลือกให้เข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง แทนการได้มาซึ่งคะแนนเสียงที่มาจาก การต่อสู้เชิงนโยบายอย่างแท้จริงและอีกแห่งหนึ่ง คือ ลักษณะของการเมืองที่มีการผูกขาดอำนาจของกลุ่มๆ หนึ่ง และในการที่จะรักษาอำนาจตรงนี้ได้ก็ต้องมีปัจจัยสนับสนุน เช่น อาจจะเป็นเงิน สิ่งของตอบแทน หรืออาจเป็นลักษณะการพึ่งพาบริวารหรืออำนาจ ซึ่งมีผลทำให้นักการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งเป็นคนเดิมหรือกลุ่มเดิม นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างก็มีความเห็นว่าระยะห่างและช่องทางในการเข้าถึงนักการเมืองในฐานะตัวแทนทางการเมืองก็ค่อนข้างห่างไกล ในประเด็นนี้ ผู้ให้ข้อมูลชาย 2 กล่าวว่า “ข้าพเจ้ามองว่าตนเองมีความสำคัญในการที่จะเป็นกลไกหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับน้อยมาก เนื่องจากข้าพเจ้ามีหน้าที่ในฐานะเพียงพลเมืองคนหนึ่งที่มีต่อสังคม ซึ่งหน้าที่หลักๆ ก็มีเพียงการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเท่านั้น” หรือ ความเห็นของผู้ให้ข้อมูลชาย 5 ที่มีความเห็นว่า “การเมืองสมัยนี้เป็นการเมืองธุรกิจจัดหา คือ ในการหาผู้สนับสนุนหรือฐานเสียงนั้นต้องมีปัจจัยแลกเปลี่ยน เห็นได้ชัดจากการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ที่ในอดีตเสียงจำนวนหนึ่งเสียงก็มีความสำคัญมาก แต่เมื่อค่านิยมทางวัตถุนิยมเพิ่มขึ้น ความศักดิ์สิทธิ์ของการเลือกตั้งก็ลดลง คนจะหันไปเลือกผู้ที่ให้ผลตอบแทนเป็นตัวเงิน อีกทั้งช่องทางในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองถือว่าน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าหมายถึงคนจำนวนเพียงหนึ่งคนก็แทบจะไม่มีอำนาจใดๆ เลยในการที่จะไปส่งผลต่อการเมือง” และความเห็นของผู้ให้ข้อมูลชาย 6 ที่มองว่า “นักการเมืองจะเห็นความสำคัญของเขาคอนหาเสียงเท่านั้น พอได้รับการเลือกตั้งไปแล้วก็มักจะไม่สนใจประชาชน” หรือความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหญิง 3 ที่กล่าวว่า “คนรู้สึกว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของตนไม่มีความสำคัญใดๆ เลย อย่างการเลือกตั้ง ตนก็ยังพบว่าเลือกตั้งครั้งใดก็ยังพบการทุจริตแทบทุกครั้ง” จากเหตุผลเหล่านี้ทำให้พอเข้าใจได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติในเชิงลบกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองขั้นพื้นฐานอย่างการเลือกตั้งค่อนข้างมาก แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะมีส่วนร่วมทุกคนก็ตาม ในขณะที่การมีส่วนร่วมในรูปแบบอื่นๆ ภายใตกรอบแนวทางประชาธิปไตย เช่น การรวบรวมรายชื่อ การชุมนุมทางการเมืองโดยสงบและปราศจากอาวุธนั้น กลุ่มตัวอย่างก็มองว่าเป็นเรื่องค่อนข้างยุ่งยาก ต้องใช้ความทุ่มเทและเสียเวลาพอสมควร ซึ่งในฐานะที่เป็นคนธรรมดาที่ต้องทำมาหากิน ไม่สามารถจะหยุดงานเพื่อกระทำการถึงขั้นนั้นได้ อีกทั้งก็ต้องมีเครื่องมืออย่างสื่อมาเป็นกระบอกเสียงในการสื่อสารเพื่อให้คนหันมาสนใจ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมองว่าเป็นเรื่องที่ยากมาก แต่อย่างไรก็ตาม จากการเก็บข้อมูลของผู้วิจัยก็พบว่าในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 คนที่เข้าร่วมการชุมนุมทางการเมืองของฝ่ายเสื้อแดง

อย่างไรก็ตามมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 คนที่ยังรู้สึกว่ามีอำนาจในการที่จะเป็นกลไกทางการเมืองได้ เช่น ผู้ให้ข้อมูลชาย 1 ให้ความเห็นว่า “ประชาชนที่เป็นคนไทยทั้งหมดถือเป็นกลไกทางการเมืองที่สำคัญ แล้วแต่ว่าจิตสำนึกของแต่ละบุคคลจะต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในรูปแบบใด โดยเฉพาะการเมืองของประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงวิกฤตอย่างไม่เคยมีปรากฏมาก่อน เช่น การเข้าไปมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งอันเป็นพื้นฐานง่ายๆ สำหรับคนไทย ย่อมส่งผลให้เลือกคนมีศักยภาพในการทำงานของนักการเมือง และตนเองมีความหวังว่าการลงคะแนนเลือกตั้งน่าจะเป็นโอกาสอันดีในการเลือกกระหว่างกลุ่มอำนาจเดิมที่ประชาชนยังสนับสนุนกับกลุ่มอำนาจใหม่ที่เข้าสู่ระบบด้วยความยุติธรรม” หรือความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหญิง 1 ให้ความเห็นว่า “ตนรู้สึกว่าคุณมีความสำคัญในการที่จะเป็นกลไกทางการเมืองเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพราะสามารถที่จะส่งผลต่อท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ เนื่องจากคะแนนเสียงทุกคะแนนจะเป็นตัวกำหนดขอบเขต เป้าหมายในอนาคตของท้องถิ่นให้เป็นตามที่ท้องถิ่นต้องการ ” จากข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้สึกว่าคุณไม่มีหรือแทบจะไม่มีอิทธิพลและความสำคัญใดเลยที่จะไปส่งผลกระทบต่อระบบการเมือง มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เห็นว่าตนเองมีความสำคัญ ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าแม้ที่กลุ่มตัวอย่างจะมีทัศนคติเชิงลบต่อการเลือกตั้ง แต่ก็ไม่ได้ส่งผลให้ไม่ไปลงคะแนนเลือกตั้ง แต่ทั้งนี้อาจส่งผลกระทบต่อระบบการเมืองในแง่ที่ว่าผู้ที่ชนะการเลือกตั้งอาจมิได้มีความเป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง และย่อมส่งผลทำให้ระบบการเมืองขาดประสิทธิภาพในการตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาหรือข้อเรียกร้องจากประชาชนในแง่ที่ว่าไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชนได้

ประเด็นคำถามที่ 2 ผู้วิจัยต้องการทดสอบว่าชนชั้นกลางจะเห็นว่าหนึ่งเสียงของตนสามารถแสดงถึงอำนาจได้หรือไม่ และพวกเขามีความตั้งใจในการที่จะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งครั้งต่อไปเพราะเห็นว่าผู้ที่ได้รับคัดเลือกนั้นจะเป็นตัวแทนของตนในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองหรือจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่สังคมหรือไม่

จากคำถามนี้ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 13 คน เห็นว่าหนึ่งเสียงของตนไม่น่าจะมีอำนาจในการที่จะไปส่งผลกระทบต่อเลือกตั้งได้ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างมองว่าหนึ่งเสียงของตนอาจเป็นแค่ส่วนประกอบที่ถูกนำไปคิดเป็นเปอร์เซ็นต์เพื่อให้ทางราชการนำไปวัดปริมาณจำนวนคนมาใช้สิทธิในการลงคะแนนเพื่อเติมเต็มให้กระบวนการเลือกตั้งสมบูรณ์เท่านั้น แต่ไม่น่าจะส่งผลกระทบต่อคะแนนของผู้สมัครเท่าใดนัก ประเด็นนี้สะท้อนออกมาได้ชัดเจนเมื่อผู้วิจัยถามถึงความคาดหวังในผลของการเลือกตั้ง เมื่อกลุ่มตัวอย่างจำนวน 16 คน ให้ความเห็นว่าไม่ได้คาดหวังกับผลของการเลือกตั้งเลย ที่ไปเลือกเพราะมองว่าเป็นหน้าที่ อีกทั้งมีกฎหมายบังคับ เช่น ความเห็นของชายผู้ให้ข้อมูล 2 ที่มองว่า “หากคะแนนเสียงของข้าพเจ้าเป็นไปในทิศทางเดียวกับเสียงส่วนใหญ่ เสียงของ

ข้าพเจ้าก็คงจะเป็นเพียงองค์ประกอบเล็กๆ และถ้าหากเสียงของข้าพเจ้าขัดแย้งกับเสียงส่วนใหญ่ คณะเนนเสียงของข้าพเจ้าก็ไม่สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงใดๆ ได้เลย ดังนั้น การลงคะแนนเสียงของข้าพเจ้ากระทำเพราะเป็นหน้าที่ของพลเมืองมากกว่าความต้องการมีส่วนร่วมในการเลือกผู้แทน” เช่นเดียวกับ ความเห็นของผู้ให้ข้อมูลชาย 6 ที่กล่าวว่า “ถ้ามีการจัดการเลือกตั้ง ตนต้องไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแน่นอน แต่ถึงอย่างไรตนก็คิดว่าหนึ่งคะแนนเสียงคงไม่สามารถต่อสู้กับการซื้อเสียงจำนวนมากได้ เพราะประเทศไทยยังไม่มีประชาธิปไตยที่แท้จริง” และความเห็นของผู้ให้ข้อมูลชาย 3 ที่ให้ความเห็นว่า “หนึ่งคะแนนเสียงของตนที่ไปลงคะแนนเลือกตั้งนั้นแทบจะมีความหมายใดๆ เลยไม่ว่าในสภาหรือนอกสภา” หรือผู้ให้ข้อมูลหญิง 3 ที่ให้ความเห็นว่า “ไม่คิดว่าคะแนนของตนจะมีความสำคัญในแง่ของกิจกรรมทางการเมือง แต่ไปเลือกตั้งเพื่อให้คนที่เราชื่นชอบมีคะแนนเสียงบ้าง เพื่อเป็นกำลังใจให้เขา เพราะบางคนลงสมัครรับเลือกตั้งเพราะต้องการทำประโยชน์ให้สังคมอย่างแท้จริง ทั้งๆ ที่รู้อยู่แล้วว่าคงไม่สามารถสู้กับคนที่มาจากพรรคใหญ่ที่มีทั้งเงินและอำนาจได้”

อย่างไรก็ตามมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 6 คนที่เห็นว่าหนึ่งเสียงของตนน่าจะมีอำนาจอยู่บ้าง อย่างน้อยก็ส่งผลต่อกำลังใจของผู้ลงสมัครให้เขารู้ว่ายังมีคนมองเขาอยู่บ้าง และมีอีก 1 เสียงที่ไม่แน่ใจว่าหนึ่งเสียงของตนจะมีผลหรือไม่ แต่ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่าการไปลงคะแนนเสียงเป็นเรื่องที่ควรกระทำ แต่ถ้าหากต้องมีการจัดการเลือกตั้งบ่อยก็เป็นเรื่องเสียงบประมาณ เพราะผลประโยชน์ที่ตามมาเกิดขึ้นกับส่วนรวมน้อยเมื่อเทียบกับผลประโยชน์ส่วนตัวของนักการเมืองและพวกพ้อง แต่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ก็ยังจะไปเลือกตั้งเพราะเห็นว่าเป็นหน้าที่ของพลเมือง

กล่าวโดยสรุป ในประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยืนยันว่าจะไปเลือกตั้ง แต่มิใช่เพราะเห็นว่าคะแนนเสียงของตนจะมีผลในการเลือกตัวแทนเข้าไปดำเนินกิจกรรมทางการเมืองหรือเข้าไปจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่สังคม แต่ไปเลือกเพราะเห็นว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองที่ดีและมีกฎหมายบังคับมากกว่าเหตุผลอื่น

ประเด็นคำถามที่ 3 ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่าชนชั้นกลางรู้สึกว่าคุณมีอำนาจในการที่จะจัดการกับความผิดปกติ ความบกพร่อง หรือความไม่สงบที่เกิดขึ้นในกระบวนการทางการเมืองไม่ว่าด้วยวิธีการใดๆ ก็ตามหรือไม่

จากคำถามนี้ ผลจากการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 13 คน มองว่าในช่วงก่อนที่จะเกิดการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2549 นั้น พวกเขาอาจจะมีอำนาจในการที่จะสามารถจัดการหรือเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการกับความผิดปกติที่เกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นกลไกในการที่จะตรวจสอบหรือร้องเรียนหรือแสดงความคิดเห็น ยกตัวอย่างง่ายๆ เช่น การไปลงคะแนนเสียง

เลือกตั้ง ที่นอกจากจะไปลงคะแนนเสียงเองแล้ว พวกเขายังสามารถณรงค์ให้ผู้อื่นไปลงคะแนนเสียงและคอยเป็นหูเป็นตาให้เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการกระทำที่ทุจริตหรือก่อความไม่สงบเป็นต้น แต่ทว่า หากเป็นในปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่า พวกเขาไม่สามารถจะจัดการกับสิ่งใดที่ผิดปกติได้เลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นบุคคลเพียงคนเดียวยังไม่สามารถทำอะไรได้ ยกตัวอย่างเช่น ความเห็นของผู้ให้ข้อมูลชาย 5 ที่กล่าวว่า “ในอดีตถือว่าบุคคลสามารถที่จะจัดการกับความไม่ถูกต้องที่เราพบเห็นได้ แต่ปัจจุบันภายหลังจากที่การเมืองมีการแบ่งแยกฝ่ายแล้ว การจะกระทำการใดต้องอาศัยคนหมู่มากและต้องมีทั้งอำนาจทางการเมืองและอำนาจเงินด้วย เพราะคนๆ เดียวไม่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้” ในทำนองเดียวกัน ผู้ให้ข้อมูลหญิง 1 ให้ความเห็นว่า “การเมืองในปัจจุบันถูกครอบงำด้วยอำนาจเงิน แม้จะพบเห็นความผิดปกติ เช่น การซื้อเสียง หรือ ถูกกลั่นแกล้งจากเจ้าหน้าที่บ้านเมือง แต่ไม่สามารถจัดการหรือแก้ไขปัญหาได้ เนื่องจากเกรงจะเป็นภัยต่อชีวิตและบ้านที่อยู่อาศัย จึงต้องทำเป็นไม่รู้ไม่เห็นดีที่สุด” เช่นเดียวกับความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหญิง 7 ที่มองว่า “จริงๆ แล้วถือเป็นเรื่องที่ถูกต้องอย่างยิ่งที่เราจะต้องเข้าไปจัดการหากพบเห็นความผิดปกติ แต่เราก็เหมือนจะรู้กันอยู่แล้วใช่หรือไม่ว่าถ้าเราเข้าไปยุ่งแล้ว อาจจะมีเรื่องเดือดร้อนตามมาก็ได้ เพราะอย่างนี้แล้วใครจะอยากเข้าไปยุ่ง ทางที่ดีที่สุดคือตัวเราไม่ทำผิดก็พอ ถ้าคนมีจิตสำนึกที่ดีมันก็คงดี แต่ที่มีปัญหาอยู่ทุกวันนี้เพราะคนขาดจิตสำนึก อย่างการรับเงินซื้อเสียง ถ้าคนรับเงินกันเยอะแยะ ก็รับตามๆ กันไปไม่มีใครว่า เพราะเงินใครก็อยากได้ แต่ถ้าคนส่วนมากไม่ยอมรับ คนบางคนก็คงไม่ค่อยกล้ารับเพราะกลัวถูกว่าถูกประณาม มันเป็นกลไกในการควบคุมกันเอง เพราะฉะนั้นมันต้องพัฒนาที่จิตสำนึกของคนก่อน”

จากประเด็นคำถามเกี่ยวกับความแปลกแยกทางการเมืองในมิติความรู้ อำนาจทางการเมือง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่าการเมืองเป็นเรื่องของคนมีเงิน หรือไม่ก็มีอิทธิพลและกำลังคนในพื้นที่ ส่วนคนธรรมดาอยากที่จะมีความสามารถ มีโอกาส หรือมีช่องทางในการที่จะจัดการหรือมีส่วนร่วมทางการเมือง และแม้ทุกคนจะเห็นว่าการไปเลือกตั้งซึ่งถือเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองขั้นพื้นฐานเป็นสิ่งที่ต้องกระทำ แต่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ก็ไม่ได้คาดหวังว่าตนเองจะมีอำนาจทางการเมืองได้มากมายนัก ผลสรุปที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ กลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกลัวว่าตนเองไร้อำนาจทางการเมือง

ซึ่งเป็นที่น่าสนใจว่า จากการสัมภาษณ์ในประเด็นความรู้ อำนาจทางการเมือง พบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่ได้มีการกล่าวถึงประเด็นของวิกฤตทางการเมืองเมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. 2553 มากเท่าใดนัก ทั้งนี้จากการสังเกต ผู้วิจัยคิดว่า อาจเป็นเพราะภายหลังจากที่เกิดการรัฐประหาร พ.ศ. 2549 แล้ว กระบวนการได้มาซึ่งคณะรัฐบาลมีลักษณะที่สังคมต้องตั้งข้อสงสัยมาตลอด กล่าวคือ ตั้งแต่การเลือกตั้งทั่วไปในช่วงปลายปี พ.ศ. 2550 ที่พรรคพลังประชาชนที่มีนายสมัคร สุนทรเวช

เป็นหัวหน้าพรรค ชนะการเลือกตั้งและได้เป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 25 แต่ต่อมาในเดือนกันยายน พ.ศ. 2551 นายสมัครก็ต้องพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญตัดสินว่าการจัดรายการอาหารเผยแพร่ทางโทรทัศน์เป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ดังนั้นพรรคพลังประชาชนจึงสนับสนุน นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรีคนใหม่ ซึ่งขณะนั้นกลุ่มผู้ชุมนุมเสื้อเหลืองได้เคลื่อนย้าย การชุมนุมจากทำเนียบรัฐบาลมาประท้วงที่รัฐสภาจนเกิดการปะทะกับตำรวจ ต่อมาได้ย้ายมาปิด ล้อมสนามบึงสุวรรณภูมิและสนามบึงดอนเมือง นายสมชายจึงมอบหมาย พล.อ.อ. อนุพงษ์ เผ่าจินดา ผบ.ทบ.ในขณะนั้นสลายการชุมนุม แต่ พล.อ.อ. อนุพงษ์ ไม่ได้ปฏิบัติตาม โดย ให้เหตุผลเดียวกับที่เคยใช้กับนายสมัครว่า “การเมืองต้องแก้ด้วยการเมือง” พร้อมกดดันให้ นายกรัฐมนตรีลาออก ต่อมาวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ.2551 ศาลรัฐธรรมนูญมีมติตัดสินยุบพรรคพลัง ประชาชน มีผลให้นายสมชายต้องพ้นจากตำแหน่งไปด้วย และนายอภิสิทธิ์ได้เป็นนายกรัฐมนตรี คนที่ 27 ส่วนพรรคเพื่อไทยกลายเป็นฝ่ายค้าน ท่ามกลางสถานการณ์บ้านเมืองที่ยังคงขัดแย้งขึ้นเป็น ลำดับ อดีตคณะรัฐมนตรีรัฐบาลทักษิณที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีความมากมายหลังปฏิวัติ ผู้ใดที่ เปลี่ยนมาสนับสนุนรัฐบาลอภิสิทธิ์ต่างทยอยหลุดพ้นจากความผิดแทบทุกคดี นายอภิสิทธิ์จึง บริหารประเทศภายใต้เสียงครหาว่า “รัฐบาลเด็กเส้น ” และ “2 มาตรฐาน ” นำไปสู่การชุมนุมเพื่อ ประท้วงครั้งใหญ่จนกลางเป็นวิกฤตการเมืองที่ผ่านมา ด้วยเหตุนี้ กลุ่มตัวอย่างจึงให้ความสนใจกับ ประเด็นการจัดตั้งคณะรัฐบาลที่มีลักษณะผิดปกติไปจากปกติเดิม โดยมีการใช้กระบวนการ ยุติธรรม การตีความและบังคับใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการจัดตั้งคณะรัฐบาลใหม่ ว่าเป็น ประเด็นที่ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกว่าการเลือกตั้งเป็นการแสดงถึงอำนาจจริงหรือไม่ ในเมื่อ รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนส่วนใหญ่ต้องถูกถอดถอนด้วยเหตุผลที่ไม่เกี่ยวข้องกับ ประสิทธิภาพในการบริหาร และมีการจัดตั้งคณะรัฐบาลใหม่ที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของ ประชาชนนั่นเอง

4.2.2 ความรู้ความหมายทางการเมือง

“ความรู้ความหมายทางการเมือง” หมายถึง การตัดสินใจต่างๆ ทางการเมืองเป็นสิ่งที่แต่ละคนไม่สามารถที่จะทำนายได้ ซึ่งความรู้สึกนี้ทำให้เข้าใจว่าทางเลือกต่างๆ ทางการเมืองเป็นสิ่งที่ไม่มี ความหมาย เนื่องจากบุคคลไม่สามารถทำนายผลลัพธ์ใดๆ ได้อย่างเหมาะสมหรือไม่สามารถใช้ ทางเลือกต่างๆ ในการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขของสังคมได้ และมีผลทำให้บุคคลนั้นต้องรู้สึกถึงการ ขอมรับและขอมงานต่อสภาพต่างๆ เนื่องจากไม่คิดว่าตนมีความหมายใดๆ แต่เป็นเพียงเพียงตัว หนึ่งทำให้กระบวนการทางการเมืองขับเคลื่อนเท่านั้น เช่น บุคคลปฏิเสธระบบประชาธิปไตยแบบ ตัวแทน ด้วยเห็นว่าไม่อาจเป็นทางเลือกในการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขทางสังคมได้ เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัย

ได้ใช้ 3 ประเด็นในการสร้างคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ เพื่อวิเคราะห์ในมิติความไร้ความหมายทางการเมือง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประเด็นคำถามที่ 1 ประเด็นเกี่ยวกับหน้าที่ของพลเมือง โดยผู้วิจัยได้เลือกใช้ช่องทางมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยวิธีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นประเด็นในการศึกษา เนื่องจากการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้นถือเป็นช่องทางในการมีส่วนร่วมที่เข้าใจและเข้าถึงได้ง่ายที่สุด อีกทั้งเป็นสิทธิทางการเมืองขั้นพื้นฐานที่ทุกคนได้รับ ทั้งนี้ผู้วิจัยต้องการทราบว่าชนชั้นกลางได้ให้ความสำคัญแก่คะแนนเสียงของตนหรือไม่ และถ้ามีการจัดการเลือกตั้งขึ้นแล้ว ชนชั้นกลางจะยังคงไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทุกครั้ง ไม่ว่าจะมีความหมายบังคับหรือไม่ก็ตามหรือไม่

คำถามนี้เป็นการถามที่มองว่าชนชั้นกลางคิดว่าตนเองมีความหมายหรือไม่ และแสดงความหมายของตนเองในระบอบการเมืองในการทำหน้าที่ของพลเมืองหรือไม่ โดยเฉพาะในประเด็นการเลือกตั้ง ซึ่งปัจจุบันกฎหมายรัฐธรรมนูญบังคับให้ทุกคนต้องไปเลือกตั้ง โดยถือว่าเป็นหน้าที่ และถ้าไม่ไปจะถูกตัดสิทธิทางการเมืองหลายประเด็นด้วยกัน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างทั้ง 20 คนยืนยันว่าจะไปเลือกตั้งทุกครั้ง เพื่อเป็นการปฏิบัติตามหน้าที่ของพลเมืองที่ดี แต่มิได้คาดหวังว่าหนึ่งเสียงของตนจะมีความหมายทางการเมืองเลย ยกตัวอย่างเช่น ความเห็นของผู้ให้ข้อมูลชาย 2 ที่กล่าวว่า “ข้าพเจ้าจะไปลงคะแนนเสียงเพื่อทำหน้าที่ของตนเองในฐานะประชาชนผู้อยู่อาศัยในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย” หรือความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหญิง 2 ที่กล่าวว่า “จะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพราะเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของแต่ละบุคคลที่พึงปฏิบัติ” หรือผู้ให้ข้อมูลชาย 4 กล่าวว่า “ตนจะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทุกครั้ง เพราะเห็นว่าการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ การใช้สิทธิในการแสดงการสนับสนุนต่อบุคคล หรือพรรคการเมืองตามนโยบายหรืออุดมการณ์ของแต่ละบุคคลและพรรคการเมือง” หรือที่ผู้ให้ข้อมูลชาย 6 กล่าวว่า “เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่ต้องไปลงคะแนนเสียงเพื่อใช้สิทธิของตนเอง” อย่างไรก็ตาม มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 7 คนที่เริ่มมีความไม่แน่ใจในการที่จะต้องไปลงคะแนนเสียงในครั้งต่อไปเพราะเกิดความเบื่อหน่ายกับความไม่โปร่งใสของกระบวนการเลือกตั้ง เช่น ผู้ให้ข้อมูลชาย 3 ให้ความเห็นว่า “ถ้ามีการจัดการเลือกตั้งขึ้น ตนมีความรู้สึก 50:50 กับการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งครั้งต่อไป เพราะเห็นว่าผลการเลือกตั้งที่ออกมาไม่ได้เป็นสิทธิ์ขาดของประชาชนอย่างแท้จริง และตนมองว่าระบบราชการไทยอาจจะเป็นระบบที่ดีและสามารถแก้ไขปัญหาบ้านเมืองได้ ถ้าไม่มีอิทธิพลทางการเมืองเข้ามาแทรกแซง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทนน่าจะสามารถใช้เป็นทางเลือกในการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขทางสังคมได้ หากรัฐบาลมีมาตรฐานการใช้อำนาจตามกฎหมายแบบมาตรฐานเดียว” เช่นเดียวกับผู้ให้ข้อมูลชาย 5 ที่กล่าวว่า “ถ้าไม่มีกฎหมายบังคับ คนคงจะไปลงคะแนนเสียงน้อยลง เพราะคนเริ่มเบื่อการเมืองแล้ว เนื่องจากบุคคลที่ตนเองเห็นว่าเป็นคนดีจึง

ลงคะแนนเลือก กลับไม่สามารถต่อสู้กับกลุ่มทุนใหญ่ได้” หรือความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหญิง 1 ที่ให้ความเห็นว่า “ถ้าไม่มีกฎหมายบังคับ ก็คงจะไม่ไปเลือกตั้ง เพราะมีความรู้สึกเบื่อหน่ายการเมืองที่เลือกตั้งบ่อย ขาดจิตสำนึกของความเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง ” ซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “การมีจิตสำนึกของความเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง ” ว่าหมายถึง การประพฤติตนให้อยู่ในกรอบของกฎหมายของระบอบประชาธิปไตยนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 คน ที่คาดหวังว่าการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของตนจะสามารถเป็นกลไกทางการเมืองที่สำคัญได้ แต่มีเงื่อนไขว่าการเลือกตั้งนั้นจะต้องบริสุทธิ์ยุติธรรมด้วย เช่น ความเห็นของผู้ให้ข้อมูลชาย 1 กล่าวว่า “ข้าพเจ้าจะไปเลือกตั้งทุกครั้งในฐานะคนไทยตามระบอบประชาธิปไตย เพราะการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรมเท่านั้น ที่จะทำให้ทุกอย่างเข้าสู่สภาพปกติ และจะนำไปสู่ทิศทางของระบบที่ถูกต้องและเป็นธรรม เหมือนกับอารยะประเทศที่เจริญแล้ว” หรือ ผู้ให้ข้อมูลหญิง 7 ที่ให้ความเห็นว่า “ตนไปลงคะแนนเลือกตั้ง เพราะเห็นว่าระบอบนี้เป็นระบอบที่ดีที่สุดสำหรับประเทศไทยแล้ว แต่นั่นต้องหมายถึงระบอบที่มีความยุติธรรมด้วย เพราะถ้ามาถึงผลของการเลือกตั้งอย่างในปัจจุบัน ตนไม่ค่อยคาดหวังเท่าไรนัก” เป็นต้น

ประเด็นคำถามที่ 2 ประเด็นเกี่ยวกับตัวแทนทางการเมือง โดยผู้วิจัยต้องการจะถามความคิดเห็นของชนชั้นกลางเกี่ยวกับการยอมรับหรือจะเรียกว่ายอมรับจำนวนต่อตัวแทนทางการเมืองในทุกๆ ระดับที่มีอยู่ในปัจจุบันว่าเป็นตัวแทนที่แท้จริงของตนแล้วหรือไม่

จากคำถามนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไป ทั้งที่เป็นตัวแทนที่แท้จริงและที่ไม่ได้เป็นตัวแทนที่แท้จริง โดยมีความเห็นที่แตกต่าง เช่น ความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหญิง 1 ที่กล่าวว่า “คิดว่ามียังคงมีตัวแทนทางการเมืองที่แท้จริงอยู่ อย่างน้อยๆ ก็ในท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ แต่สำหรับพื้นที่อื่นตนไม่แน่ใจ เพราะการจะได้รับเลือกเป็นตัวแทนนั้น อาจจะได้ด้วยหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ความชื่นชอบในตัวบุคคล ท้องถิ่นนิยม อำนาจเงิน ซึ่งถ้าได้รับเลือกเพราะเหตุผลเหล่านี้ก็ยิ่งถือว่าเป็นตัวแทนจริงอยู่ แต่จะดีหรือไม่เป็นอีกประเด็นหนึ่ง” หรืออีกความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลชาย 3 ที่มองว่า “ตัวแทนที่ได้รับการคัดเลือกนั้น ไม่ใช่ตัวแทนที่แท้จริง เพราะกระบวนการเลือกตั้งของไทยเต็มไปด้วยการคอร์รัปชัน ชื่อสิทธิ์ขายเสียง บรรดาตัวแทนที่ได้มาก็มักเป็นพวกตัวแทนจากพรรคใหญ่ ซึ่งเราไม่อาจรู้ได้เลยว่าเขาได้รับคะแนนเสียงมาจากเหตุผลใด” หรือความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลชาย 6 ที่มองว่า “ไม่ถือว่าเป็นตัวแทนที่แท้จริง เพราะคนพวกนี้จะฟังเสียงประชาชนก็เฉพาะตอนจะลงสมัครรับเลือกตั้งเท่านั้น แต่พอได้ตำแหน่งแล้วก็ไม่สนใจประชาชน”

กล่าวโดยสรุปแล้ว ในประเด็นนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 16 คนมีความเห็นว่า ถ้าเป็นตัวแทนทางการเมืองในระดับชาตินั้น น้อยนักที่จะเป็นตัวแทนที่แท้จริง เพราะการเลือกตั้งของไทย

มีการทุจริตคอร์รัปชันสูงมาก แต่ถ้าเป็นการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น อาจจะมีความเป็นตัวแทนที่แท้จริงอยู่บ้าง

ประเด็นคำถามที่ 3 ประเด็นเกี่ยวกับระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน โดยผู้วิจัยต้องการทราบว่าชนชั้นกลางมีความคิดเห็นอย่างไรต่อระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน และเขาเห็นว่าระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนั้นสามารถใช้เป็นทางเลือกหรือเป็นช่องทางในการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขทางสังคมได้หรือไม่

จากคำถามนี้ แม้ความล้มเหลวของระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทนจะเป็นปัญหาสำคัญที่กลุ่มตัวอย่างได้กล่าวถึง อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างยังเห็นว่าระบบตัวแทนนั้นดีที่สุดเนื่องจากไม่มีระบบใดดีไปกว่านี้ แต่ที่การเมืองไทยมีปัญหาเพราะคนไม่ดี ขาดจิตสำนึกและขาดจรรยาบรรณ เช่น ความเห็นของผู้ให้ข้อมูลชาย 4 ที่กล่าวว่า “ระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทนนั้นดีอยู่แล้ว แต่ถามว่าจะดีที่สุดได้อย่างไรต้องดูว่าได้ตัวแทนจากคนกลุ่มใด และได้มาเป็นตัวแทนได้อย่างไร ถ้าได้มาโดยถูกต้อง เต็มใจ มีความเสียสละ มีจิตสำนึก และมีจรรยาบรรณ ระบบก็จะดีและสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้” เช่นเดียวกับ ผู้ให้ข้อมูลหญิง 1 ให้ความเห็นว่า ระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทนยังคงเป็นทางเลือกที่ดี แต่ควรให้เป็นตัวแทนที่ไม่ต้องสังกัดพรรค โดยให้เหตุผลว่า “น่าจะตัดปัญหาเสียงข้างมากข้างน้อยในการจัดตั้งรัฐบาลและตัดปัญหาการซื้อเสียง เพื่อที่ระบบรัฐสภาจะได้มาจากตัวแทนของทุกจังหวัด และก็ใช้วิธีโหวตเสียงส่วนใหญ่ในสภาเพื่อยึดเป็นมติ และกระจายงบประมาณต่างๆ ไปทุกจังหวัดอย่างทั่วถึงจะดีกว่า” หรือ ผู้ให้ข้อมูลหญิง 7 ที่ให้ความเห็นว่า “ตนเห็นว่าระบอบนี้เป็นระบอบที่ดีที่สุดสำหรับประเทศไทยแล้ว ”

อย่างไรก็ตามมีความคิดเห็นที่แตกต่างเด่น่าสนใจของกลุ่มตัวอย่างคนหนึ่งที่มีชื่อว่า “ถึงอย่างไรระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทนในประเทศไทยก็ไม่มีวันที่จะดีได้ เพราะว่าเงื่อนไขทางสังคมแบบไทยๆ เช่นระบบอุปถัมภ์ จะอยู่โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากได้รับการถ่ายทอดจากตัวแทนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งจะขัดขวางการพัฒนาของระบบประชาธิปไตย”

จากประเด็นคำถามเกี่ยวกับความแปลกแยกทางการเมืองในมิติความไร้ความหมายทางการเมือง โดยสรุปแล้ว พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าตนเองจะยังคงต้องอยู่และเกี่ยวข้องในระบบการเมือง เพราะฉะนั้นทุกคนจึงยืนยันที่จะไปเลือกตั้งทุกครั้งเพราะเห็นว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองที่ดี และมีมุมมองว่าระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทนนั้นดีที่สุดแล้ว แม้จะยังมีความไม่มั่นใจกับตัวแทนที่มีอยู่จริงๆ ของตนเองในระดับหนึ่ง ซึ่งเมื่อพิจารณาจากประเด็นต่างๆ ข้างต้น จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักว่าตนเองมีความหมายในทางการเลือกตั้งในระดับต่ำ แต่มองว่ากระบวนการทางการเมืองเป็นสิ่งที่มีความหมาย โดยที่ตนยอมรับความสำคัญและความหมายของตนเองในการอยู่ในระบบการเมืองพอสมควร

4.2.3 ความไว้บรรทัดฐานทางการเมือง

“ความไว้บรรทัดฐานทางการเมือง” หมายถึง ความรับรู้ของบุคคลที่คาดหวังว่ากฎระเบียบต่างๆ ที่ต้องใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการปกครองได้สูญสิ้นไปและแยกตัวมาจากพฤติกรรมที่มันควรจะ เป็น ซึ่งทำให้บุคคลนั้นรู้สึกถึงการไม่เชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมทั้งทางการได้มาและการใช้อำนาจ ด้านนิติบัญญัติ บริหารและตุลาการ ซึ่งความไว้บรรทัดฐานทางการเมืองได้นำไปสู่ความหมดศรัทธาในด้านต่างๆทางการเมือง เช่น บุคคลปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายที่ได้ประกาศใช้และมีผลอยู่ในปัจจุบัน หรือ บุคคลปฏิเสธที่จะยอมรับการตัดสินของกระบวนการยุติธรรมที่มีอยู่ ด้วยเห็นว่าไม่สามารถที่จะให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนได้ เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ 5 ประเด็นในการสร้างคำถามในการสัมภาษณ์ เพื่อวิเคราะห์มิติความไว้บรรทัดฐานทางการเมือง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประเด็นคำถามที่ 1 ประเด็นเกี่ยวกับกฎระเบียบต่างๆ ในสังคมไทย โดยผู้วิจัยต้องการทราบว่าชนชั้นกลางมีความคาดหวังในกฎระเบียบต่างๆ ที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการปกครองมากน้อยเพียงใด และคิดว่ากฎหมายหรือกฎระเบียบต่างๆ นั้น จะสามารถควบคุมและเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อควบคุมความสงบเรียบร้อยภายในสังคมได้หรือไม่

จากคำถามนี้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 18 คนมีความเห็นว่ากฎระเบียบต่างๆ นั้นสามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการปกครองได้ โดยแบ่งเป็นกลุ่มที่เห็นว่ากฎระเบียบที่บังคับใช้อยู่มีความเหมาะสมดีอยู่แล้วจำนวน 4 คนและเป็นกลุ่มที่เห็นว่ากฎระเบียบนั้นใช้ได้ในระดับหนึ่งเท่านั้นจำนวน 14 คน กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างกลุ่มหลังนี้มีความเห็นว่ากฎระเบียบต่างๆ ที่ออกมานั้นดีพอสมควร แต่คนไทยขาดระเบียบวินัย และไม่เคร่งครัดในการที่จะปฏิบัติตามกฎนั้นๆ เพราะฉะนั้นกฎระเบียบต่างๆ จะใช้ได้ผลดีเป็นอย่างยิ่งถ้าทุกคนให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตาม อีกทั้งต้องมีการปรับปรุงกฎระเบียบให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันอยู่เสมอ เช่น ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหญิง 1 ที่ให้ความเห็นว่า “กฎระเบียบต่างๆ จะยังสามารถใช้ได้ ถ้าคนไทยทุกคน ทุกระดับเคารพกฎกติกา และระเบียบต่างๆ ของสังคม” อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลหญิง 1 มีความเห็นว่า เหตุผลที่การใช้กฎระเบียบของไทยไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรนั้น เป็นเพราะข้าราชการระดับสูงมักทำตัวอยู่เหนือกฎหมาย และใช้อำนาจเปลี่ยนแปลงกฎหมายเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง ซึ่งมีผลทำให้ขาดบรรทัดฐานในการยึดถือปฏิบัติ” เช่นเดียวกันกับความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลชาย 3 ที่ให้ความเห็นว่า “กฎระเบียบต่างๆ ที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการปกครอง อาจจะยังสามารถใช้ได้หากรัฐบาลไม่แทรกแซงในกระบวนการยุติธรรม อย่างไรก็ตาม กฎหมายที่ประกาศใช้ในปัจจุบันนั้นก็ถือว่าดีอยู่แล้ว”

อย่างไรก็ตาม มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 คนที่ไม่เชื่อมั่นเลยว่ากฎระเบียบต่างๆจะสามารถใช้ เป็นเกณฑ์ในการปกครองได้ เช่น ความเห็นของผู้ให้ข้อมูลชาย 2 ให้ความเห็นว่า “ตนไม่คาดหวังเลยว่ากฎระเบียบต่างๆ นั้นจะสามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการปกครองได้ เพราะว่าสำหรับประเทศไทย ผู้มีอิทธิพลสามารถที่จะหาทางเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เอื้อประโยชน์ต่อตนเองและพรรคพวก”

เป็นที่น่าสังเกตว่าเมื่อผู้วิจัยถามในประเด็นนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่ได้กล่าวถึง เหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงเมษายน - พฤษภาคม พ.ศ. 2553 แต่จะมีความเข้าใจไปถึง กฎระเบียบอย่างกว้างๆ ที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการปกครองทั่วไปมากกว่า

ประเด็นคำถามที่ 2 ประเด็นเกี่ยวกับกฎหมาย โดยผู้วิจัยต้องการจะทราบว่าชนชั้นกลางมีความเห็นอย่างไรกับกฎหมายที่ประกาศใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยจะมองว่ากฎหมายที่ได้ประกาศใช้ และมีผลบังคับในปัจจุบันนั้นดีหรือไม่ และเขาปฏิบัติตามกฎหมายนั้นด้วยความเต็มใจหรือไม่ หรือว่าเขาได้ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานแก่ทหารและตำรวจหรือไม่ ถ้าใช่แล้วมีเหตุผลอย่างไร หรือถ้าตอบว่าไม่แล้วมีเหตุผลอย่างไร

จากคำถามนี้ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 18 คน มีความเห็นพ้องไปในทางเดียวกันว่า กฎหมายที่ได้ประกาศใช้และมีผลบังคับนั้นค่อนข้างมีความเหมาะสมพอสมควร ยกตัวอย่างเช่น ความเห็นของผู้ให้ข้อมูลชาย 2 ที่กล่าวว่า “ตนเห็นว่ากฎหมายที่ใช้ในปัจจุบันนั้นมีความเหมาะสมดีแล้ว และตนพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่” อย่างไรก็ตามในประเด็นนี้ ผู้ให้ข้อมูลชาย 2 ยังให้ความเห็นที่น่าสนใจต่ออีกว่า “แต่ถ้าวันใดวันหนึ่งตนจะไม่เห็นด้วยกับกฎหมายขึ้นมา ตนก็คงไม่มีอำนาจอะไรที่จะไปเปลี่ยนแปลงกฎนั้นๆ และตนเห็นว่ามันก็เป็นเรื่องที่ไม่ควรทำเป็นอย่างยิ่งด้วย” หรือ ความเห็นของผู้ให้ข้อมูลชาย 4 ที่กล่าวว่า “ตนเห็นว่ากฎหมายที่ประกาศใช้และมีผลบังคับในปัจจุบัน ถ้าเป็นกฎหมายที่บัญญัติทั่วไปให้ประชาชนเป็นหลักเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกันในสังคมโดยปกตินั้นถือว่าดีอยู่แล้ว แต่ถ้าเป็นกฎหมาย ระเบียบที่บังคับต่อการแสดงความคิดเห็นหรือการสิทธิในการแสดงความคิดเห็น หรือออกมาเพื่อควบคุมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ถือว่าเป็นกฎหมายที่ลิดรอนสิทธิและเสรีภาพของประชาชน”

อย่างไรก็ตาม แม้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ากฎหมายที่ออกมานั้นมีความเหมาะสมดีพอสมควร แต่ทุกคนก็เห็นว่า จุดบกพร่องของกฎหมายมาจากผู้บังคับใช้กฎหมายบางคน หรือผู้ที่มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายนั้นๆ เช่น ความเห็นของผู้ให้ข้อมูลชาย 1 ที่กล่าวว่า “ตนเห็นว่ากฎหมายที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบันนั้นดีอยู่แล้ว เพราะส่วนหนึ่งประชาชนก็มีส่วนร่วมในการออกกฎหมาย แต่ที่ไม่ดีนั้น คือหลังจากมีการแบ่งพวกแบ่งสีทางการเมืองแล้ว ก็มีการเลือกใช้กฎหมายกับฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง ทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม ในขณะที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร ซึ่งควรจะเป็นผู้รักษากฎหมาย ก็กลับกลายเป็นเพียงเครื่องมือชนิดหนึ่งเท่านั้น” ใน

ทำนองเดียวกันกับความเห็นของผู้ให้ข้อมูลชาย 5 ที่มองว่า “กฎหมายในปัจจุบันถูกประกาศใช้ภายใต้ผลประโยชน์ของกลุ่มบุคคล ซึ่งไม่ได้ใช้กับคนบางกลุ่ม คนส่วนใหญ่ของประเทศปฏิบัติตามกฎหมาย แต่คนบางกลุ่มถูกยกเว้น”

ประเด็นคำถามที่ 3 ประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมของไทย โดยผู้วิจัยต้องการทราบว่าชนชั้นกลางมีความมั่นใจในกระบวนการยุติธรรมของไทยในปัจจุบันมากน้อยเพียงใด และคิดว่ากระบวนการยุติธรรมนั้นจะยังสามารถให้ความยุติธรรมสูงสุดแก่ประชาชนได้หรือไม่

การทำหน้าที่ของศาลนั้น เป็นกระบวนการสำคัญในความเป็นบรรทัดฐานที่สำคัญที่สังคมคาดหวัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมที่จะก้าวสู่ความเป็นสมัยใหม่ จะต้องการองค์กรที่มาช่วยตัดสินความขัดแย้งของมนุษย์ในสังคม ซึ่งจะต้องเป็นองค์กรที่มีความเป็นกลางและมีวิธีการตัดสินที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และจากคำถามประเด็นนี้ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นที่หลากหลาย มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 11 คนที่เห็นว่ากระบวนการยุติธรรมของไทยสามารถให้ความยุติธรรมได้ในระดับหนึ่ง ส่วนอีกโดย 3 คนไม่มีความมั่นใจในกระบวนการยุติธรรมของไทย และจำนวน 6 คนที่ไม่แน่ใจว่ากระบวนการยุติธรรมของไทยมีความเที่ยงตรงจริงหรือไม่ โดยมองว่าผลของการตัดสินอาจขึ้นอยู่กับผู้ที่กุมอำนาจในขณะนั้น หรือที่เรียกกันมี 2 มาตรฐาน โดยส่วนใหญ่จะอ้างถึงกรณีการตัดสินคดียึดทรัพย์ของทักษิณ สะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยด้านสื่อเหลือง - สื่อแดงได้ส่งผลต่อประเด็นคำถามนี้เป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้กลุ่มตัวอย่างจึงแสดงความคิดเห็นโดยยกกรณีตัดสินทักษิณขึ้นมาสนับสนุนความเห็นของตน ยกตัวอย่างเช่น ผู้ให้ข้อมูลชาย 3 ให้ความเห็นว่า “กระบวนการยุติธรรมของไทยในขณะนี้ไม่มีความยุติธรรม เปรียบเทียบได้ชัดเจนจาก คดีพันมิตรฯ ที่ยังไม่มีความคืบหน้าใดๆ ในขณะที่คดีของ นปช. มีการจับกุมอย่างต่อเนื่อง” หรือความเห็นของผู้ให้ข้อมูลชาย 2 ที่กล่าวว่า “จากผลงานการยึดทรัพย์ของอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ทำให้ข้าพเจ้ายังเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมของไทยในปัจจุบัน” นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มั่นใจกระบวนการยุติธรรมของไทยเลย เช่น ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลชาย 6 ที่กล่าวว่า “กระบวนการยุติธรรมของไทยไม่มีทางที่จะให้ความยุติธรรมสูงสุดแก่ประชาชนได้ ตราบใดที่ยังมีการแบ่งสีและแบ่งพวกอยู่ สังเกตง่ายๆ ผลของการตัดสินมักจะขึ้นอยู่กับว่าฝ่ายใดเป็นผู้กุมอำนาจในขณะนั้น” หรือความเห็นของผู้ให้ข้อมูลชาย 4 ที่กล่าวว่า “กระบวนการยุติธรรมของไทยในปัจจุบันขาดความน่าเชื่อถือ เพราะกระบวนการคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรมหรือขั้นตอนกระบวนการตัดสินที่ไม่โปร่งใส”

ประเด็นคำถามที่ 4 ประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้งของไทย โดยผู้วิจัยต้องการทราบว่าชนชั้นกลางมีความเห็นอย่างไรต่อกระบวนการเลือกตั้งของไทย เช่นมีความน่าเชื่อถือหรือไม่ ไม่มีการทุจริตคอร์รัปชันและไม่มีการซื้อสิทธิขายเสียงหรือไม่ ไม่เล่นพรรคเล่นพวกและไม่มีแต่

ผลประโยชน์ทับซ้อนหรือไม่ ฯลฯ และชนชั้นกลางต้องการให้กระบวนการเลือกตั้งของไทยเป็นอย่างไร

จากคำถามนี้ กลุ่มตัวอย่างทั้ง 20 คนเห็นพ้องไปในทำนองเดียวกันว่า กระบวนการเลือกตั้งของไทยขาดความน่าเชื่อถือ เต็มไปด้วยการทุจริตคอร์รัปชัน ไม่ว่าจะเป็นการซื้อสิทธิ์ขายเสียง การเล่นพรรคเล่นพวก และทำไปเพื่อผลประโยชน์ที่ทับซ้อนของตนเอง ยกตัวอย่างเช่น ความเห็นของผู้ให้ข้อมูลชาย 4 ที่กล่าวว่า “กระบวนการเลือกตั้งของไทย ขาดความน่าเชื่อถืออยู่แล้วเพราะกระบวนการคัดสรรของพรรคการเมือง นักการเมืองเองก็ขาดความน่าเชื่อถือ ตั้งแต่บุคคลที่จะได้รับการคัดเลือกแล้ว เพราะกฎหมายมิได้บัญญัติให้เห็นว่าการสืบทอดอำนาจทางการเมืองเป็นสิ่งที่ควรมีข้อจำกัด เช่น พ่อ แม่ ลูก ญาติพี่น้อง ส่วนใหญ่ก็จะเป็นกลุ่มอำนาจเดิมๆ ที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งควรจะจำกัดมิให้กลุ่มอำนาจนี้เป็นกลุ่มใหญ่ เพื่อจะได้ลดปัญหาการเล่นพรรคเล่นพวกและปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนก็จะลดลงด้วย”

ประเด็นคำถามที่ 5 ประเด็นเกี่ยวกับระบบราชการของไทย โดยผู้วิจัยต้องการทราบว่าชนชั้นกลางมองภาพของระบบราชการของไทยว่าเป็นอย่างไร และเห็นว่าระบบราชการไทยเป็นระบบที่สามารถจะแก้ไขปัญหาและบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชนได้หรือไม่

ทั้งนี้ ระบบราชการนั้นจัดเป็นกลไกที่สำคัญของรัฐในการดูแลและให้บริการประชาชน ซึ่งจากคำถามนี้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความเห็น 2 ประการเกี่ยวกับปัญหาของระบบ หนึ่งคือปัญหาของตัวระบบและปัญหาของคนที่ทำงานในระบบ และสองคือปัญหาที่ได้รับจากผลกระทบของฝ่ายการเมือง ด้วยเหตุนี้กลุ่มตัวอย่างจึงมีความเห็นที่แตกต่างกันไป โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 16 คนเห็นว่าระบบราชการไทยจะสามารถแก้ไขปัญหาและบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชนได้ถ้าปราศจากการแทรกแซงของฝ่ายการเมือง และมีการบริหารจัดการภายในองค์กรโดยเฉพาะด้านบุคลากรให้ดีกว่านี้ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างมองว่าระบบราชการไทยสามารถแก้ไขปัญหาได้เพียงระดับเบื้องต้นเกี่ยวกับปัญหาพื้นฐาน ความต้องการ การเยียวยาได้เท่านั้น แต่ไม่สามารถที่จะก้าวไปถึงการเป็นรัฐสวัสดิการ หรือรัฐในอุดมคติได้ เนื่องจากปัญหาการแทรกแซงของฝ่ายการเมืองที่ต้องการให้เอื้อผลประโยชน์แก่ตนเท่านั้น ยกตัวอย่างเช่น ความเห็นของผู้ให้ข้อมูลชาย 5 ที่เชื่อว่าระบบราชการไทยยังคงเป็นระบบที่สามารถแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชนได้ ถ้านักการเมืองไม่ได้เข้าไปมีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการต่างๆ ภายในหน่วยงานราชการ ปล่อยให้ข้าราชการทำงานของตนเองอย่างอิสระ และให้ระบบมันถ่วงดุลกันเองตามกลไกของมัน” เช่นเดียวกับ ความเห็นของผู้ให้ข้อมูลชาย 3 ที่กล่าวว่า “ระบบราชการอาจจะแก้ปัญหาได้ ถ้าไม่มีอิทธิพลทางการเมืองมาแทรกแซง” หรือผู้ให้ข้อมูลหญิง 7 ที่ให้ความเห็นว่า “ระบบราชการนั้นดีอยู่ แม้จะไม่มาก แต่ก็ถือว่าน่าพอใจในระดับหนึ่ง เพราะจากที่ผ่านๆ มา เราก็เห็นความพยายามในการปรับตัวขององค์กรและเจ้าหน้าที่บาง

คน ซึ่งการปฏิรูปองค์กรก็อาจต้องลองผิดลองถูกกันไปแล้วค่อยพัฒนาไปเรื่อยๆ แต่ตัวคนบางคนที่ไม่ยอมพัฒนานั้นต่างหากที่เป็นปัญหา แล้วจะปล่อยให้องค์กรมีปัญหาไปด้วย”

อย่างไรก็ตาม มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 4 คนที่เห็นว่าระบบราชการไทยไม่สามารถที่จะแก้ไข ปัญหาและบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชนได้เลย เช่น ความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหญิง 1 ที่กล่าวว่า “ระบบราชการไทยเป็นระบบที่มีขั้นตอนยุ่งยาก มีเส้นสายและมีการใช้อิทธิพลมากมายจนเป็นเหตุ ให้ชาวบ้านธรรมดาไม่สามารถเข้าถึง และไม่ได้ได้รับความยุติธรรม และถูกเอารัดเอาเปรียบทุกอย่าง อีกทั้งผู้รักษากฎหมายและข้าราชการระดับสูงมักทำตัวอยู่เหนือกฎหมายซะเอง แล้วอย่างนี้สังคมจะ สุขได้อย่างไร”

จากประเด็นคำถามเกี่ยวกับมิติตาม ไร้บรรทัดฐานทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นประเด็นด้าน การบังคับใช้กฎหมาย การตัดสินใจของกระบวนการยุติธรรม กระบวนการเลือกตั้ง และการทำงานของ ระบบราชการไทย พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติในเชิงบวกกับระบบหรือกลไกของรัฐ แต่มีทัศนคติในเชิงลบกับผู้ที่อยู่ในระบบหรือเป็นผู้ใช้หรือเป็นกลไกของรัฐ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่าง เห็นว่าองค์กรต่างๆ ที่เป็นกลไกสำคัญของรัฐในการดูแลและให้บริการประชาชนไม่ว่าจะเป็นระบบ ราชการ ระบบศาล หรือองค์กรอิสระนั้น ต่างได้ผ่านการปฏิรูปและปรับแต่งองค์กรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน แต่บุคคลากรบางคนกลับไม่มีความพยายามในการ ปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงขององค์กร และยังยึดติดอยู่กับระบบอำนาจหรือระบบ การทำงานแบบเดิมๆ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ก็ไม่ได้หมายความว่ารวมถึงทุกคนแต่หมายถึงคนบางคน โดย ยกประสบการณ์ที่ผู้ให้สัมภาษณ์เคยประสบพบมาเป็นตัวอย่างอ้างอิง และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยัง มีความหวังว่าทุกฝ่ายน่าจะทำงานของตนเองให้อยู่ในกรอบและกฎเกณฑ์ที่ถูกต้องและทำงานให้สม กับความคาดหวังของสังคม แต่ก็ยังมีกลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งที่มองว่าระบบต่างๆ ของไทยที่มีปัญหามา จากตัวบุคคลนั้น ไม่มีทางที่จะแก้ไขได้เลย เพราะวัฒนธรรมทางสังคมและการเมืองของไทยได้สืบ ทอดกันมายาวนานจนกลายเป็นรากฝังลึกเกินเยียวยาแล้ว ส่วนในประเด็นด้านกระบวนการ ยุติธรรมนั้น กลุ่มตัวอย่างยังคงมีความเชื่อมั่นในอำนาจตุลาการมากกว่าเมื่อเทียบกับอำนาจนิติ บัญญัติและอำนาจบริหาร

ทั้งนี้ ผู้วิจัยสังเกตว่าในประเด็นคำถามเกี่ยวกับระบบราชการไทยนั้น กลุ่มตัวอย่างไม่ได้มี การกล่าวถึงวิกฤตทางการเมืองเมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. 2553 ซึ่งตรงจุดนี้อาจสะท้อนความละเลย หรือความไม่เข้าใจของประชาชนที่มีต่อจุดเริ่มต้นประการหนึ่งของวิกฤตทางการเมืองดังกล่าวก็ เป็นได้ เพราะในความเห็นของผู้วิจัยมองว่าปัญหาของระบบราชการที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาก็ ตอบสนองต่อข้อเรียกร้องของประชาชนได้นั้น เป็นปัญหาแรกเริ่มและสะสมความอึดอัดคับข้องใจ ในหมู่ประชาชน และเมื่อปัญหาสะสมเพิ่มมากขึ้น เมื่อมีโอกาสในการระบายความคับข้องใจอย่าง

การเกิดการชุมนุมเรียกร้องต่อรัฐบาลแล้วนั้น ทำให้ผู้ที่สะสมความคับข้องใจหรือได้รับความเดือดร้อนแทบจะไม่มีใครมีความลังเลในการที่จะตัดสินใจเข้าร่วมการชุมนุมเลย ดังที่ได้สะท้อนออกมาจากภาพผู้เข้าร่วมชุมนุมว่าในช่วงเวลาขณะนั้นๆ ใครที่เป็นกลุ่มผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการบริหารงานของรัฐบาลช่วงนั้นๆ มากที่สุดนั่นเอง ซึ่งจากประเด็นนี้ ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าหากต้องการแก้ไขปัญหาหรือจัดการกับวิกฤตอย่างถาวรแล้ว ต้องแก้ไขปัญหาที่จุดเริ่มต้นนั่นก็คือการแก้ไขปัญหาพื้นฐานอย่างการตอบสนองต่อความต้องการหรือการเยียวยาเบื้องต้น เช่น ปัญหาเรื่องปากท้องก่อนนั่นเอง จากที่กล่าวมาทั้งหมด จึงสรุปได้ว่าในมิติความไว้บรรทัดฐานทางการเมืองนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกไว้บรรทัดฐานทางการเมืองในระดับสูงพอสมควร

4.2.4 ความโดดเด่นทางการเมือง

“ความโดดเด่นทางการเมือง” หมายถึง การปฏิเสธซึ่งเป้าหมายและบรรทัดฐานทางการเมืองซึ่งถูกจัดตั้งและร่วมกันใช้ของสมาชิกในสังคมซึ่งมองว่ากฎเกณฑ์ในการปกครองทุกอย่าง เป็นสิ่งที่น่าเกลียดไปหมด รวมถึงยังแสดงออกถึงนโยบายพฤติกรรมที่ต่างไปจากกระแสหลัก ซึ่งทำให้บุคคลนั้นรู้สึกถึงการปฏิเสธรัฐ และคิดว่าตนเองสามารถอยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยรัฐ ซึ่งมองว่ารัฐเป็นสิ่งที่วุ่นวายกับชีวิตตนเองเกินไป หรืออาจจะต้องการการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงและรวดเร็วในการทำให้รัฐยุติธรรมมากขึ้น เช่น บุคคลมีความต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองที่ใช้อยู่ในปัจจุบันอย่างทันทีทันใด เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ 3 ประเด็นในการสร้างคำถามในการสัมภาษณ์ เพื่อวิเคราะห์มิติเรื่องความไว้โดดเด่นทางการเมือง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประเด็นคำถามที่ 1 ประเด็นเกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งผู้วิจัยต้องการทราบว่าหากต้องมีการร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่แล้ว ชนชั้นกลางมีความพร้อมที่จะรับรู้และทำความเข้าใจในกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่ และถ้ามีการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ขึ้นมาอีก ชนชั้นกลางจะมีความเชื่อมั่นว่าจะก่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในหมู่ประชาชนและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้หรือไม่

คำถามนี้ต้องการทดสอบว่าบรรทัดฐานทางการเมืองซึ่งถูกจัดตั้งและร่วมกันใช้ของสมาชิกในสังคมยังคงเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องการหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งถือเป็นบรรทัดฐานหลัก เพราะถ้าทุกคนปฏิเสธซึ่งบรรทัดฐานนี้แล้ว นั่นย่อมแสดงว่าเริ่มที่จะมีความรู้สึกโดดเด่นทางการเมืองนั่นเอง อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 18 คนมีความพร้อมและยินดีที่จะมีส่วนร่วมทั้งในแง่ของการออกและ การใช้กฎหมาย เพราะเห็นว่าจะเป็นประโยชน์อย่างมากในการที่จะเป็นกลไกเพื่อความสงบสุขเรียบร้อยของสังคม อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีเงื่อนไขว่ากฎหมายจะดี ต้องมีความเป็นกลาง ไม่ใช่กำหนดขึ้นเพื่อเอื้อประโยชน์แก่ใครหรือพวกพ้องของใครคนใดคนหนึ่ง ประเด็นนี้ถือเป็นทัศนคติเชิงลบที่

สอดคล้องกับคำถามในมิติอื่นๆ ที่มองว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเกิดจากคนที่นำมาใช้แต่ไม่ได้เกิดมาจากตัวระบบเอง ยกตัวอย่างเช่น ความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหญิง 1 ที่ให้ความเห็นว่า “กฎหมายรัฐธรรมนูญที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนั้นเป็นกฎหมายที่ดีอยู่แล้ว แต่มีผู้นำมาใช้ไม่ถูกต้อง บิดเบือนตีความในทางเอื้อประโยชน์แก่ตนเอง เพราะฉะนั้น ถึงจะมีการร่างขึ้นมาใหม่ แต่ถ้าข้าราชการนักการเมือง ไม่มีจิตสำนึกรักแผ่นดิน หวงเหินชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ก็คงจะไม่มีประโยชน์ เสียทั้งเวลา เสียงบประมาณ และเสียความรู้สึกของคนไทยทั้งแผ่นดิน” เช่นเดียวกับความเห็นของผู้ให้ข้อมูลชาย 5 ที่มองว่า “การร่างรัฐธรรมนูญในปัจจุบันเป็นการทำขึ้นเพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองเท่านั้น”

โดยสรุปแล้ว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญยังเป็นเรื่องที่สำคัญ โดยทุกคนพร้อมที่จะมีส่วนร่วมที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการออกกฎหมายและพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ เพราะต้องการเห็นสังคมที่เป็นระเบียบและสงบสุข

ประเด็นคำถามที่ 2 ประเด็นเกี่ยวกับรัฐ ซึ่งผู้วิจัยต้องการศึกษาหาภาวะการยอมรับรัฐของชนชั้นกลาง โดยต้องการทราบว่าชนชั้นกลางมีการมองรัฐอย่างไร เช่น มองว่ารัฐเป็นสิ่งที่น่ากลัว วุ่นวายหรือไม่ หรือเขามีความต้องการที่จะอยู่โดยปราศจากรัฐหรือไม่ และภายหลังจากที่เกิดวิกฤตการเมืองเมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. 2553 ทำให้เขามองหรือมีความรู้สึกต่อรัฐเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมหรือไม่

จากคำถามนี้ เป็นที่น่าสนใจว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่ารัฐเป็นสิ่งที่น่ากลัวพอสมควร และมีความวุ่นวายเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังจากเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองอันเนื่องมาจากการแบ่งสีแบ่งฝ่ายจนกลายมาเป็นวิกฤตการเมืองเมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. 2553 ขึ้น ทำให้กลุ่มตัวอย่างทุกคนมีความรู้สึกว่าการอาศัยอยู่ในรัฐโดยที่ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ความรุนแรงโดยตรงก็ยังได้รับผลกระทบจนมีผลให้ตนเองรู้สึกว่าชีวิตไม่ปลอดภัย ยกตัวอย่างเช่นความเห็นของชาย 1 ที่กล่าวว่า “ตนเองเริ่มมีความรู้สึกว่ารรัฐเป็นสิ่งที่น่ากลัวก็ตอนที่เกิดเหตุการณ์การชุมนุมประท้วง ไม่ใช่เพราะตนเองเป็นฝ่ายเสื้อแดงหรือเหลือง แต่เพราะตนรู้สึกว่าการประท้วงไทยเริ่มจะเหมือนรูปแบบ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าไปทุกที ที่ประชาชนต้องอยู่อย่างหวาดระแวง และความวุ่นวายจะยังคงมีมากยิ่งขึ้น ถ้าหากยังไม่พยายามแก้ไข สังเกตจากการชุมนุมประท้วงระหว่าง 2 สี รัฐปฏิบัติกับผู้ชุมนุม 2 ระบบอย่างชัดเจน” ในทำนองเดียวกันผู้ให้ข้อมูลชาย 2 ให้ความเห็นว่า “ตนเห็นว่ารัฐเป็นสิ่งที่น่ากลัว และวุ่นวาย เพราะขาดความโปร่งใสอย่างแท้จริง” และผู้ให้ข้อมูลชาย 3 ให้ความเห็นว่า “ตนเห็นว่ารัฐเป็นสิ่งที่น่ากลัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อฝ่ายที่อยู่ตรงข้ามกับรัฐบาล อีกทั้งเห็นว่าระบอบประชาธิปไตยของไทยเป็นประชาธิปไตยแค่ครึ่งใบทำให้ไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาดังๆ ที่เกิดขึ้นได้ อย่างไรก็ตาม ตนก็มิได้มีความต้องการที่จะให้มีการ

เปลี่ยนแปลงระบบการเมืองเพราะเห็นว่าระบบประชาธิปไตยนั้นคืออยู่แล้ว แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับผู้ใช้อำนาจด้วยว่าจะใช้อำนาจอย่างไรนั่นเอง” หรือความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหญิง 1 ที่กล่าวว่า “รัฐน่ากลัวเพราะนักการเมืองทำตัวอยู่เหนือกฎหมาย และรัฐทำงานอยู่ภายใต้ผลประโยชน์” และผู้ให้ข้อมูลหญิง 2 ที่มองว่า “รัฐวุ่นวายเนื่องมาจากมีความแตกแยกทางความคิด อีกทั้งขาดตัวประสานที่ดีและเป็นกลาง”

ประเด็นคำถามที่ 3 ประเด็นเกี่ยวกับระบอบการปกครองของไทย โดยผู้วิจัยต้องการทราบว่าชนชั้นกลางมีความต้องการที่จะให้ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหรือไม่ และต้องการให้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและทันทีเพื่อให้ประเทศไทยมีความยุติธรรมมากกว่านี้หรือไม่

จากคำถามนี้ เป็นคำถามซึ่งแสดงออกถึงการไม่ยอมรับรัฐ ทั้งในแง่ของการคงอยู่และในแง่ของรูปแบบการปกครอง ซึ่งหลังจากที่ถามคำถามนี้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 20 คน ได้ยกเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างเสื้อเหลืองและเสื้อแดงขึ้นมากล่าว รวมถึงวิธีการปฏิบัติงานของรัฐบาลที่ถูกกล่าวอ้างว่ามีสองมาตรฐาน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าในฐานะคนไทย ทุกคนล้วนต้องการเห็นประเทศไทยสงบสุข ประชาชนมีความสุข สามัคคี เศรษฐกิจรุ่งเรือง อันจะนำไปสู่ความมั่งคั่งของประเทศ ไม่ต้องการให้เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายจนนำไปสู่ความแตกแยกอย่างทุกวันนี้ เพราะฉะนั้นหากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะทำให้สังคมมีความยุติธรรมและสงบสุข ทุกคนก็อยากจะให้มีการเปลี่ยนแปลงแต่ให้เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปก็เพียงพอ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าใจและปรับตัวได้ การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วฉับพลัน อาจจะนำมาซึ่งการต่อต้านและการไม่ยอมรับจนนำไปสู่ความแตกหัก เพราะฉะนั้นทุกคนจึงเห็นว่าควรเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปมากกว่า ยกตัวอย่างความเห็นของผู้ให้ข้อมูลชาย 2 ที่ให้ความเห็นว่า “ข้าพเจ้าเห็นว่าประเทศไทยสมควรมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้แล้ว แต่ไม่ต้องถึงขนาดให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างฉับพลัน เพราะอาจนำไปสู่ความขัดแย้งอย่างกรณีของเสื้อเหลืองและเสื้อแดงและนำไปสู่ความไม่สงบได้”

โดยสรุป เมื่อพิจารณาจากประเด็นคำถามด้านมิติความโดดเด่นทางการเมือง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกโดดเด่นทางการเมืองในระดับต่ำ โดยผู้วิจัยสังเกตว่า ถึงแม้กลุ่มตัวอย่างจะมองว่ารัฐวุ่นวายและเป็นสิ่งที่น่ากลัว แต่ก็พบว่าเป็นผลมาจากอิทธิพลของวิกฤตการเมืองเมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. 2553 มากกว่าปัจจัยอื่น ในขณะที่เมื่อถามถึงกฎระเบียบต่างๆ ที่ใช้บังคับในสังคม กลุ่มตัวอย่างก็ยังคงยอมรับและเห็นว่าดีอยู่ อีกทั้งยังไม่ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างทันทีหรือฉับพลันเพราะเกิดความรู้สึกที่ทนอยู่ไม่ได้ แต่ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปเพื่อให้สังคมสงบสุขและน่าอยู่กว่านี้เท่านั้น และเมื่อพิจารณาจากลักษณะท่าทางและอากัปกิริยาของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างทุกคนไม่ได้มีลักษณะที่แสดงถึงการไม่ยอมรับรัฐ ไม่ยอม

เข้าใจ หรือไม่ยอมเกี่ยวข้องกับประเด็นทางการเมืองอย่างสิ้นเชิงเสียเลยทีเดียว เพราะถึงแม้กลุ่มตัวอย่างบางคนจะแสดงท่าทีเบื่อหน่ายต่อการเมือง แต่เมื่อผู้วิจัยซักถาม กลุ่มตัวอย่างก็ยังให้ความสนใจร่วมมือแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดีในการตอบ และแสดงความสนใจในบางเรื่องราวและบางประเด็น สะท้อนว่ากลุ่มตัวอย่างก็ยังมีส่วนร่วมทางการเมืองในแง่การรับฟังข่าวสาร ติดตามและแสดงความคิดเห็นนั่นเอง

จากการพิจารณาเรื่องความแปลกแยกทางการเมือง โดยอาศัย 4 มิติ ได้แก่ ความไร้อำนาจทางการเมือง ความไร้ความหมายทางการเมือง ความไร้บรรทัดฐานทางการเมือง และความโดดเดี่ยวทางการเมือง ซึ่งจะวัดผลโดยใช้การประเมินค่าจากการสังเกตลักษณะท่าทางและจากคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งที่หยิบบกและไม่ได้หยิบบกมาแสดงไว้ในที่นี้เป็นเกณฑ์ จะพบข้อสรุปที่น่าสนใจว่า กลุ่มตัวอย่างมีความแปลกแยกทางการเมืองในมิติของความไร้อำนาจทางการเมืองสูงที่สุด รองลงมาคือความไร้ความหมายทางการเมืองและความไร้บรรทัดฐานทางการเมือง แต่ไม่มีความแปลกแยกทางการเมืองในมิติของความโดดเดี่ยวทางการเมือง โดยพบว่าวิกฤตการเมืองเมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. 2553 ได้ส่งผลกระทบต่อมิติความไร้ความหมายทางการเมืองมากที่สุด ในแง่ที่ว่าภายหลังจากการเกิดรัฐประหารรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งแล้ว มีผลทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกวาระบบไม่เป็นไปตามกลไกที่ควรจะเป็น ซึ่งมีผลทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่สามารถที่จะคาดเดาหรือทำนายถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเองได้ ทั้งๆที่ตนเองได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือตามกลไกคนในสังคมร่วมกันกำหนดขึ้น ซึ่งมีผลทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่มีความต้องการที่จะกระทำด้วยความตั้งใจ แต่อาจกระทำเพราะเหตุผลอื่นบังคับ

4.3 การมีส่วนร่วมทางการเมือง

ความหมายโดยทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น มีหลากหลายความหมายตามแนวคิดทฤษฎี แต่ในงานวิจัยนี้จะให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ว่าหมายถึง การกระทำในรูปแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งสมัครใจหรือไม่สมัครใจ หรือทำไปแล้วจะประสบความสำเร็จหรือไม่ก็ตาม และการกระทำอาจจะเป็นระยะเวลานาน ต่อเนื่อง หรือชั่วครั้งชั่วคราว รวมถึง ทั้งถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมาย อีกทั้งการกระทำเหล่านั้นกระทำไปเพื่อมีอิทธิพลในการเลือกสรรนโยบาย หรือการบริหารนโยบายของรัฐบาล หรือไม่มีอิทธิพลก็ตาม รวมทั้งการเลือกผู้นำทางการเมืองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ตลอดจนการพูดคุย ติดตามข่าวสารการเมือง หรือแม้กระทั่งการเพิกเฉยทางการเมือง ก็เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งสิ้น โดยจะอ้างอิงการแบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามแนวคิดของบุญเรือง บุรศักดิ์และสุขุม นวลสกุล (อ้างใน วสันต์ สุวรรณ, 2547) ซึ่งแบ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่ๆ ได้แก่ การมี

ส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการ ได้แก่ การรับข่าวสาร การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การริเริ่ม
 สนทนาทางการเมือง ความพยายามจะโน้มน้าวผู้อื่นในการเลือกตั้ง การติดต่อเจ้าหน้าที่หรือ
 นักการเมืองในเรื่องเกี่ยวกับการเมือง การไปฟังการปราศรัยหาเสียง และการให้เงินสนับสนุนพรรค
 การเมือง นักการเมือง หรือกลุ่มทางการเมือง การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การเป็นตัวแทน
 ของกลุ่มในกิจกรรมของพรรค การลงสมัครรับเลือกตั้ง และการดำรงตำแหน่งทางการเมือง การ
 รวมกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ หมายถึง
 การมีส่วนร่วมที่สำคัญในทางการเมือง แต่การมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ บางสังคมอาจไม่ยอมรับ
 ตลอดจนไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองแบบนี้ เช่น การเดินขบวน
 ประท้วง การก่อความวุ่นวายทางการเมือง การยื่นเสนอข้อเรียกร้อง การเข้าประจันหน้า การละเมิด
 กฎหมาย และระเบียบสังคม และการใช้ความรุนแรงทางการเมือง เป็นต้น

4.3.1 การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการ

จากการสัมภาษณ์พบว่า เมื่อกล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการ กลุ่ม
 ตัวอย่างทุกคนจะกล่าวถึงหน้าที่หลักคือ การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งจากที่กล่าวไปข้างต้น
 แล้วว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 20 คนยืนยันที่จะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทุกครั้ง แต่เหตุผลหลักที่ทำให้
 กลุ่มตัวอย่างตัดสินใจที่จะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้น เพราะว่ามีกฎหมายบังคับ แต่หากถามถึง
 ความสมัครใจแล้ว กลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่งกล่าวว่า 50:50 ที่จะตัดสินใจไปหรือไม่ไป ส่วนหนึ่ง
 บอกว่ามีความรู้สึกเบื่อหน่ายการเมืองไทย อีกส่วนหนึ่งบอกว่าถึงไปเลือกตั้งก็คงไม่มีประโยชน์อัน
 ใด เพราะคงไม่มีผลต่อการเลือกคนภายใต้ระบบที่เต็มไปด้วยการทุจริตคอร์รัปชัน นอกจากนี้ถ้าเป็น
 การเลือกตั้งระดับท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างบางคนกล่าวว่าไม่ได้ไปเพราะการเมืองท้องถิ่นขาดการ
 ประชาสัมพันธ์ที่ดีพอและไม่ครอบคลุม อย่างไรก็ตาม เมื่อถามถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองใน
 ระดับต่ำที่สุด อย่างการรับและติดตามข่าวสารทางการเมือง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ก็ยังคงมีส่วนร่วม
 ในระดับสูงพอสมควร โดยให้เหตุผลว่าถึงอย่างไรชีวิตก็ยังคงต้องเกี่ยวข้องกับการเมืองอยู่ไม่ว่าจะ
 เป็นกฎหมายหรือนโยบายที่ออกมา เพราะฉะนั้นการติดตามข่าวสารก็เพื่อให้รู้เท่าทันการเมือง แต่
 ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องอยู่ภายใต้การใช้อำนาจอย่างสูง เพราะบทบาทของสื่อในปัจจุบันมีปัจจัย
 แทรกแซงและมีความซับซ้อนมากขึ้นกว่าในอดีตมาก อีกทั้งการรับและติดตามข่าวสารทางการเมือง
 เมืองจะมีผลต่อการพูดคุยเรื่องการเมืองกับคนรอบข้าง เนื่องจากหากไม่ได้เป็นผู้ที่รับฟังข่าวสาร
 ทางการเมือง จะทำให้ไม่มีประเด็นที่จะชวนคนรอบข้างคุยเรื่องการเมือง เช่น ผู้ให้ข้อมูลชาย 7 ให้
 ความเห็นว่า “ผมชอบติดตามข่าวสารทางการเมืองมาก เพราะว่ามันเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตเรา
 เวลาผมเจอใครผมก็ชอบที่จะคุยเรื่องนี้ด้วย ยิ่งช่วงนี้ยังเป็นประเด็นร้อนเลย เราจะรู้เลยว่าใครเป็น
 ฝ่ายไหนยังไง ถ้าใครเป็นพวกเรา เขาก็จะเข้ามาคุยเอง ได้พวกเยอะดี” เป็นต้น อีกลักษณะหนึ่งของ

การมีส่วนร่วมทางการเมือง ที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในระดับที่สูงพอสมควร คือ การริเริ่มสนทนาทางการเมือง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างให้เหตุผลว่าในระยะหลังๆ มานี้ ประเด็นเรื่องการเมืองถือเป็นประเด็นหลักที่มีการกล่าวถึงกันเป็นวงกว้าง การพูดคุยเรื่องการเมืองสามารถพบเห็นได้ทุกที่ อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างก็ให้แง่คิดว่า ควรที่จะมีการเลือกคู่สนทนาด้วย เช่นที่ผู้ให้ข้อมูลชาย 7 ให้ความเห็นว่า “ปกติผมจะเป็นฝ่ายที่เริ่มชวนคุยประเด็นเรื่องการเมือง แต่ถ้ามีคนโต้แย้ง แล้วดูท่าจะเป็นคนแรง ผมก็จะเป็นคนเงียบนะ เพราะไม่อยากจะทะเลาะกัน เพราะฉะนั้นถ้าเราจะคุยเรื่องการเมืองก็ควรจะเลือกคนที่มีทัศนคติใกล้เคียงกันด้วย”

ในส่วนของรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการที่กลุ่มตัวอย่างค่อนข้างไม่ให้ความสนใจและมีส่วนร่วมในระดับค่อนข้างต่ำ ได้แก่ การไปฟังการหาเสียงเลือกตั้ง ที่กลุ่มตัวอย่างเช่น ผู้ให้ข้อมูลหญิง 6 ให้ความเห็นว่า “การหาเสียงสมัยนี้พูดจากรุนแรง พูดแบบเอาดีเข้าตัว เอาชั่วให้คนอื่น แทนที่จะบอกวาทะนโยบายของตนคืออะไร กลับโจมตีแต่ฝ่ายตรงข้ามอยู่นั่น” เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการติดสติ๊กเกอร์หาเสียง ที่กลุ่มตัวอย่างเช่นผู้ให้ข้อมูลหญิง 8 กล่าวว่า “เมื่อก่อนอาจติดสติ๊กเกอร์ได้ แต่เดี๋ยวนี้ไม่กล้าติดแล้ว เพราะไม่อยากตกเป็นเป้าหมายของฝ่ายตรงข้าม ที่นับวันสถานการณ์ยิ่งรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ เกิดเอาไปติดรถ วันดีคืนดีอาจโดนขูดสีหรือทุบกระจกได้” และรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเป็นทางการที่กลุ่มตัวอย่างไม่สนใจและไม่มีส่วนร่วมเลย ได้แก่ การให้เงินสนับสนุนพรรคการเมือง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การเป็นตัวแทนกลุ่มในกิจกรรมของพรรค และการลงสมัครรับเลือกตั้ง

4.3.2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการนั้น เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นการแสดงพฤติกรรมที่แสดงถึงความไม่พอใจต่อการทำงานของรัฐบาล ซึ่งมีท่าทีที่รุนแรงและมีมุมมองในแง่ลบต่อรัฐบาล และในบางสังคมได้จัดให้รูปแบบการแสดงออกเหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนทางสังคมละไม่เปิดช่องว่างให้มีการแสดงออก ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วการแสดงออกถึงความไม่พอใจเหล่านี้ ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทางการเมือง และสามารถสะท้อนการทำงานของรัฐบาลและความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรัฐบาลด้วย ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไม่เป็นทางการอาจแบ่งเป็นพฤติกรรมต่างๆ เช่น การเดินขบวนประท้วง การยื่นข้อเสนอเรียกร้อง การเข้าประจันหน้า การละเมิดกฎหมาย และการใช้ความรุนแรงทางการเมือง เป็นต้น ซึ่งจากการสัมภาษณ์ในประเด็นนี้ พบว่า มีกลุ่มตัวอย่างเพียงท่านเดียวเท่านั้นที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมแบบไม่เป็นทางการในรูปแบบของการเดินขบวนประท้วง ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลชาย 8 ซึ่งกล่าวว่า “ช่วงที่ผมได้ไปเข้าร่วมเดินประท้วงนั้นเป็นช่วงที่การเมืองเริ่มมีการแบ่งสีแล้ว แต่ยังไม่รุนแรงเท่าทุกวันนี้ ที่ผมไปเดินเพราะรู้สึกว่าการรัฐทำไม่ถูกต้องแล้ว และมันมากเกินไปกว่าที่ผมจะรับได้ พอรู้ว่ามีคนรวมตัวก็เลยไป

รวมตัวกับเขา โดยหวังว่าจะเป็นสารส่งไปถึงรัฐบาลได้บ้าง แต่พอเห็นสถานการณ์มันเริ่มรุนแรงผมก็ถอนตัวออกมา เพราะทางครอบครัวขอร้องและผมก็เป็นห่วงตัวเองและครอบครัวด้วยเหมือนกัน”

ในส่วนของการมีส่วนร่วมแบบไม่เป็นทางการในประเด็นอื่น ไม่ว่าจะเป็นการละเมิดกฎหมาย และการใช้ความรุนแรงทางการเมืองนั้น พบว่ายังไม่มีกลุ่มตัวอย่างคนใดมีส่วนร่วมในรูปแบบดังกล่าวเลย

โดยสรุปแล้ว ผลจากการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น จะพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้ง 20 คน มีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการทุกคน เพียงแต่ว่าส่วนใหญ่ยังคงมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำโดยจะจำกัดวงเพียงการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การรับข่าวสารทางการเมือง และการริเริ่มสนทนาทางการเมืองเท่านั้น อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างบางส่วนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการด้วย แต่จำ

การเดินขบวนประท้วงเท่านั้น